3 CHRONOLOGIE I.

RYCHLÝ NÁHLED KAPITOLY

Kapitola se věnuje chronologii, tedy pomocné vědě historické, jejímž předmětem je měření času a způsoby a prostředky k tomu používané. Seznamuje čtenáře s římským datováním a učí, jak převádět tyto datace na současný způsob datování.

CÍLE KAPITOLY

Po prostudování této kapitoly dokážete:

- definovat pojmy kalendy, nony a idy;
- pochopit principy převodu datací na současný způsob datování;
- pracovat s datovacími pomůckami (např. Friedrich, G., *Rukověť křesťanské chronologie*. Praha 1997)

ČAS POTŘEBNÝ KE STUDIU

Prostudování kapitoly vám zabere přibližně 60 minut.

KLÍČOVÁ SLOVA KAPITOLY

Chronologie; římská datace; kalendy; nony; idy

3.1 Římská datace: kalendy, nony, idy

Rok se skládá z měsíců, týdnů a dnů. Týden je umělé sedmidenní období orientálního původu, které bylo přijato ve starém Římě a následně i křesťanstvím. Dny týdne měly různé názvy, například u Římanů podle bohů nebo oběžnic (dies Saturni, Solis atd.), zatímco u slovanských národů se týden začínal po neděli, tedy v pondělí (pondělí – den po neděli, úterý – druhý den atd.). Římané označovali dny podle tří pevných dnů v měsíci, které odpovídaly fázím Měsíce, tedy podle kalend, non a id.

- **Kalendy** – připadaly na 1. den měsíce a ohlašovaly novoluní.

  Výpočet: (m+2) – x

  m – počet dnů předcházejícího měsíce
  x – číslo uvedené v datu před kalendami. Protože kalendy jsou prvním dnem v měsíci, dny před nimi jsou v měsíci předešlém.

- **Nony** (lat. Nonae) – označují v březnu, květnu, červenci a říjnu 7. den, v ostatních měsících 5. den.

  Výpočet: (7+1) – x nebo (5+1) – x

  x – číslo před nonami

- **Idy** – byly dnem úplňku a připadaly v březnu, květnu, červenci a říjnu na 15. den, v ostatních měsících na 13. den.

  Výpočet: (15+1) – x nebo **(13+1) – x**

  x – číslo před idami

Příklady:

1.	II. Nonas Decembres MCLXXXXV	(5+1) – 2 = 6–2 = 4. 12. 1195
2.	IX. Kalendas Apriles MLXVI	(31+2) – 9 = 33–9 = 24. 3. 1066
3.	V. Idus Januarii MCLXX	(13 + 1) – 5 = 9. 1. 1170
4.	V. Idus Iulias 2024	(15 + 1) – 5 = 16–5 = 11. 7. 2024
5.	Nonis Octobris MCXXXX	7. 10. 1140
6.	Idibis Octobris DCCCCLX	15. 10. 960
7.	X. Kalendas Aprilis MCCXII	(31 + 2) – 10 = 23. 3. 1212
8.	Nonis Octobris MCXXXX	7. 10. 1140

Dni měsíce	Martius, Maius, Julius, October	Januarius, Augustus, December	Aprilis, Junius, September, November	Februarius	Dni měsíce
1	Kalendis	Kalendis	Kalendis	Kalendis	1
2	VI Nonas	IV Nonas	IV Nonas	IV Nonas	2
3	V „	III „	III „	III „	3
4	IV „	Pridie Non.	Pridie Non.	Pridie Non.	4
5	III „	Nonis	Nonis	Nonis	5
6	Pridie Nonas	VIII Idus	VIII Idus	VIII Idus	6
7	Nonis	VII „	VII „	VII „	7
8	VIII Idus	VI „	VI „	VI „	8
9	VII „	V „	V „	V „	9
10	VI „	IV „	IV „	IV „	10
11	V „	III „	III „	III „	11
12	IV „	Pridie Idus	Pridie Idus	Pridie Idus	12
13	III „	Idibus	Idibus	Idibus	13
14	Pridie Idus	XIX Kal.	XVIII Kal.	XVI Kal.	14
15	Idibus	XVIII „	XVII „	XV „	15
16	XVII Kalendas	XVII „	XVI „	XIV „	16
17	XVI „	XVI „	XV „	XIII „	17
18	XV „	XV „	XIV „	XII „	18
19	XIV „	XIV „	XIII „	XI „	19
20	XIII „	XIII „	XII „	X „	20
21	XII „	XII „	XI „	IX „	21
22	XI „	XI „	X „	VIII „	22
23	X „	X „	IX „	VII „	23
24	IX „	IX „	VIII „	VI „	24
25	VIII „	VIII „	VII „	V „ (bis VI)	25
26	VII „	VII „	VI „	IV „ (V)	26
27	VI „	VI „	V „	III „ (IV)	27
28	V „	V „	IV „	Prid. Kal. (III)	28
29	IV „	IV „	III „	— (Prid.)	29
30	III „	III „	Pridie Kal.	— —	30
31	Pridie Kal.	Pridie Kal.	—	— —	31
	Aprilis Junii Augusti Novembris	Februarii Septembris Januarii	Maii Julii Octobris Decembris	Martii	

Obrázek 18: Římský kalendář

Zdroj: FRIEDRICH, Gustav: *Rukověť křesťanské chronologie*. Praha – Litomyšl 1997, s. 111.

Latinské názvy měsíců

Ianuarius	IAN.	Leden	31 dni
Februarius	FEB.	Únor	28/29 dni*
Martius	MART.	Březen	31 dni
Aprilis	APR.	Duben	30 dni
Maius	MAI.	Květen	31 dni
Iunius	IUN	Červen	30 dni
Iulius	IUL.	Červenec	31 dni
Augustus	AUG.	Srpen	31 dni
September	SEPT.	Září	30 dni
October	OCT.	Říjen	31 dni
November	NOV.	Listopad	30 dni
December	DEC.	Prosínec	31 dni

DALŠÍ ZDROJE

Doporučená literatura:

1. FRIEDRICH, Gustav: *Rukověť křesťanské chronologie*. Praha 1997.
2. BLÁHOVÁ, Marie: *Historická chronologie*. Praha 2001.

SAMOSTATNÝ ÚKOL

1. Příklady k samostatnému „datování“ (převod na současný způsob datování)

1. VI. Idus Januarii MCCXVI
2. X. Kalendas Decembris MXX
3. VII. Kalendas Martii MCLXXX
4. II. Idus Octobris MLXVI
5. IIII. Nonas Augusti MCCXXIII
6. XIII. Kalendas Januarii MCLXXXXV
7. Idibus Februariis MCX

8. VII. Kalendas Martii MCLXXX
9. XV. Kalendas Februarii MCCI
10. IIII. Idus Novembris MCX

SHRNUTÍ KAPITOLY

Kapitola seznámila čtenáře s principy římského datování a se způsoby převádění římských datací na současný způsob datování.

ODPOVĚDI K SAMOSTATÉMU ÚKOLU

Ad. 1. 8. 1.1216

Ad. 2. 22. 11. 1020

Ad. 3. 23. 2. 1180

Ad. 4. 14. 10. 1066

Ad. 5. 2. 8. 1223

Ad. 6. 20. 12. 1195

Ad. 7. 13. 2. 1110

Ad. 8. 23. 2. 1180

Ad. 9. 18. 1. 1201

Ad. 10. 10. 11. 1110